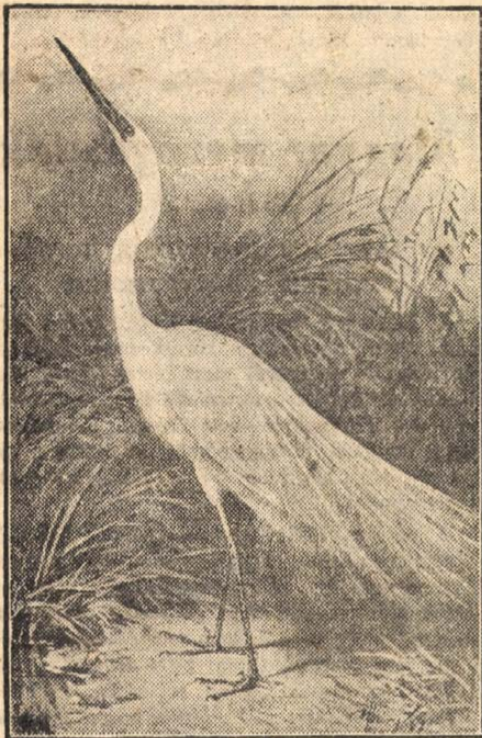

Az ősmocsár nádrengetegének pusztuló kócsagai közt

Irtó DIÓSZEGHY MIKLÓS

KIS-BALATON, szeptember.

Kiránduló, nyaraló nem teszi be a lábát abba a félelmesnek hirdetett ősnádasba, vagy ősmocsárba, ahová most sással bélelt csónakon igyekszem. Ősi világba készülődöm, amely dzsungelszerű, veszélyes vidék, mert a náderdők tekervényeiben eltéved és talán többé soha nem kerül onnan ki az, aki vezető nélkül

A kipusztulóban lévő nemes kócsag

merészkedik a Kis-Balaton egyedülálló madárvilágába, ahol így őrzik a kiveszében lévő utolsó magyar kócsagokat — e pompázó, finom tollazatú díszmadarat — mint a pusztulással harcoló ősbőlényeket.

Hátunk mögött még Badacsony és Szigliget szelíd színfátyola és ártalmatlannak látszik a Zala folyó hídja is — az egykori török-magyar határ — és mégis kíséröm, Gulyás József hivatásos kócsagőr, békétlenül mörögve, veszedelmekre hívja fel a figyelmemet. Vajjon honnan a csodából veszi, hiszen amint a folyó irányában tűnődöm, vízi nád és ég ölelnek egymással valóban kiáltó csendben, de a mi legfőbb, olyan békében, hogy valami imádságos hangulatba esem és hirtelen arra a groteszk ötletre jutok: ide jöjjenek egyszer tárgyalni a Népszövegség urai, erre a békébe olvadó, halvány színekkel simogató tájra, amely ebben a pillanatban a bölcsök nyugalomába ringat.

Ha szelídt is e lágyskálájú pasztell, mégis a kócsagőr dörmögésének kell némi igazat adni. Ő a maga szavaival, egyszerű szívével elégedetlenkedik, de Földvály Miksa, a kaposvári erdőigazgató már az ornithologia kultúrfejtővárárt szegezi az úgynevezett illetékeseknek.

Földvály, ha a Kis-Balatonról van szó, az alka madárra hivatkozik. Jámbor madár volt ez; milliószámra élt az északi vidékeken. Erre elkezdtek halomszámra könyörtelenül agyonverni az alkákat, mégpedig olyan sikerrel, hogy egy sem maradt belőle, sem alka, sem alkatojás. Az alkatojás, amelyből poton pénzért

évekkel ezelőtt akár „hajórakományt“ lehetett volna vásárolni, ritkaság lett. Az utolsó alkatojásért legutóbb árveréskor 10.000 arany márkát fizetett egy gyűjtő — noha nem régen még utcagyerekek dobálóztak vele — s így esett meg ez a furcsaság, hogy Island fővárosa, Reykjavik, már csak műtojást tudott keríteni műzema részére a tojásból.

Félfő: úgy járunk a kócsaggal, mint az északiak az alkával.

Mert miről is van szó? Leacsapolják a Kis-Balatont, amely a Balatonba ömlő Zala két oldalán terül el s ezáltal nemcsak a kiveszében lévő kócsagok, de a világ legérdekesebb madárvilága tűnik el a nádás erdőrengetegének kiirtásával. Lovassy Sándor megállapítása szerint 74 madárfajta él ebben a különös berekben, amelyről elmondhatom: olyan elhagyott hely, ahová csak a madár jár. Ezenkívül 700 más állatfajának a birodalma ez. A kócsagokkal meg olyan nagy a baj, hogy külön kócsagőrt fogadtak fel, Gulyás József urat, aki vigyáz a finom ívelésben lépegető, repülő gyönyörű szárnyasokra, nehogy valahogy örökre eltűnjenek és csak a díszmagyarok drágaköves forgóin csodálhassuk selymes tollazatukat.

Hogy mit jelent a kócsag és az ősmocsár madarai, azt nemesak mi magyarok tudjuk (noha mi akarjuk ugyanakkor kipusztítani), de a külföldiek is. Nálunk Schenk Jakab, a Madártani Intézet nagy tudósa, tanulmányok sorozatával védekezik, mellette a lelkes Földvály és a fá-

nek ellenére Pearson átutazott Európába, meglátogatta a kisbalatoni ősnádas, sőt pénzt is áldozott arra, hogy el ne pusztuljon a különös madárvilág. Amikor arról értesült, hogy a magyar kormány hajlandó ennek a negyven négyzetkilométernyi területnek egy részét úgynevezett madárrezervátumnak nyilvánítani, örömben táviratot küldött a kormánynak, Amerikában pedig lelkes előadásokat tart a mi kócsagjainkról.

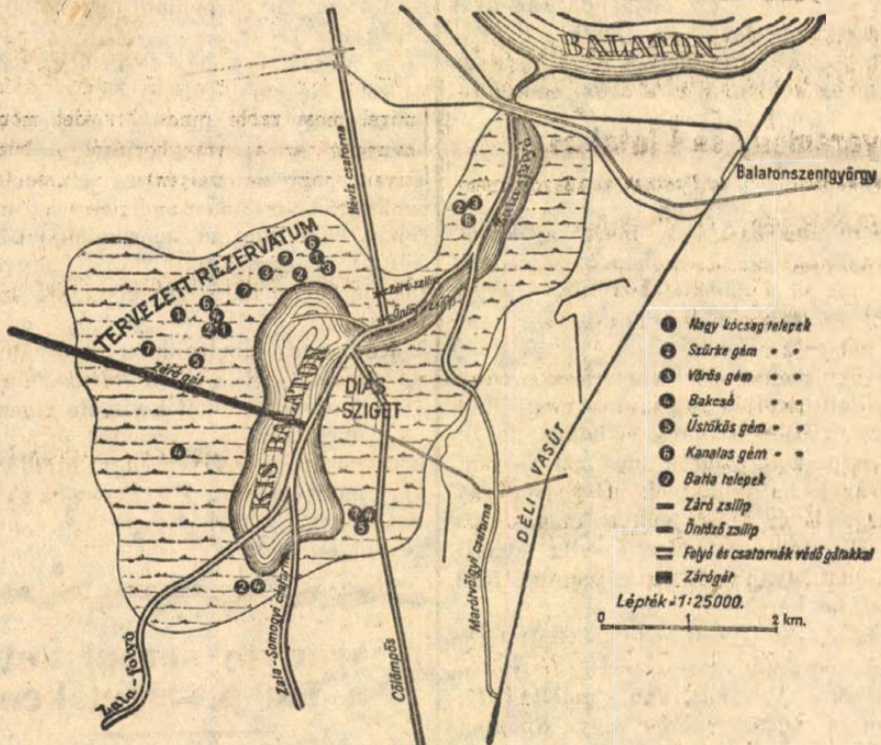
Nemesak Amerika, hanem Hollandia is izgatottan figyel Csonka-Magyarországnak nádrengetegére. Hollandiában például segélykötőt indítottak a magyar kócsagok megmentéséért, sőt odáig mentek el, hogy hozzájárultak Gulyás József kócsagőrnek a havi fizetéséhez. 1922-ben ugyanis a magyar madárvédelem vezetői elhatározták, hogy őrt állítanak a kihalóban lévő kócsagok mellé és az őrnak a fizetését részben a magyar állam, részben pedig Hollandia fizeti. Horthy Miklós kormányzó is állandóan érdeklődik a kisbalatoni madárvilág élete iránt, sőt nagyobb adományával lehetővé tette a kócsagőr javadalmazását.

A „javadalmazott“ kócsagőr, Gulyás uram, itt áll előttem a csónakban s rakkosgatja a sáscsomókat, hogy minél kényelmesebben haladhassunk a Zala folyó nád dzsungelje mentén.

Búcsút intünk Szigligetnek és Badacsonynak s ereszkedünk a nádas felé a csónakon, amelyet Gulyás József elől állva hajt.

Innen-onnan madarak repülnek föl. Hol barázdabillegető, hol meg sármány cikázik a fejük felett a levegőben, az őszi szél pedig a sást és a „szittyót“ bókolgatja. Muzsikánk is akad néha: fülemüle-sitke és nádi tücsökmadár hangversenyznek.

Itt már nincs a szem előtt ember. Csak a folszálló madarak, a nád hullámozó

A Kis-Balaton mocsárvilágának a térképe. Fent a Balaton, alatta a beleömlő Zala folyó s a folyó két oldalán közbül az ősnádas

radhatatlan Lovassy verik félre — méltán — a harangokat.

De hogy igazán miről is van itt szó, ahhoz be kell mutatnom *Mister Gilbert Pearson*-t. Dollármilliomos a mister mesze Amerikában, akinek igazán a legkevésbébb gondja lehetne, hogy vajjon mi van a Kis-Balatonon a kócsagokkal. En-

szintje, az eget tükröző víz látszik s előttem a hallgatag kócsagőr.

Gulyás József nem akar megszólalni. Pödörgeti szét-törölt bajszát. Csak amikor egy fehér tavi rózsák tűnik fel a Zala folyó egyik ereszkéjén, bök arrafelé az evezőjével:

— Ahun meg a virág.

A „meg“ szócskát bizonyára azért használja, mert úgy érzi, hogy a hallgatásával már mindent elmondott s az eddigiekhez teszi hozzá a víz színén fehérülő virágot.

Miután így megkezdődött közöttünk a társalgás, megkérdem:

— Mondja csak, Gulyás József, hogy lett maga kócsagőr és milyen madár az a kócsag?

Nem felel. Hosszas mélygond után hátrafordul, megmutatja nyájas arcát:

— Hát bizony *Vörsön*, a faluban, esűfólnak is érte. Nem tudják észszel fogni, mért kell a kócsagra vigyázni, mikor az se nem liba, se nem csirke, sem enivaló jószág.

— Mit gondol, miért kell vigyázni a kócsagra?

— *Kevesebb szép lesz az életben, ha kipusztulnak ezek a madarak.* Mert azt mondják Pestről az urak, hogy kipusz-

NE VÁSÁROLJON
NE BERELJEN

RÁDIÓT

hanem

CSERÉLJE BE

detektoros készülékét nagyteljesítményű, világmárkás, háromcsöves

TELEFUNKEN KÉSZÜLEKRE ÉS HANGSZÓRÓRA

Bármilyen detektoros
készülékért 10 pengő
visszatérítést adunk!

NOSTRUM RÁDIÓ

Budapest, VII., Rákóczi út 32.
(Rókus-kórházal szemben).

tul. Finom madár. A nemes kócsag tollazatja mint a selyem. Kár volna lelőni, hiszen odaadja az magát is a tollját. A szárnya alatt húzódnak a legszebb szálak, tízenegyet darab egy-egy szárny alatt Amikor az idejét látja, csőrével tépdesi ki onnan ezeket a kócsag s aztán rádobja a kemény nádra.

Több mint egy órája úszik már csónakunk, amikor elérjük a Kis-Balatont.

Ismét visszafordul Gulyás József:

— Most jön a legnehezebb dolog. Hogyan leljük meg a kócsagot? Gögös madár ez, aki szereti a csendet. Van erre fele bakcsó és más lármás madár, de a kócsag kerüli ezeket. Neki csend kell, tekintetes uram, nagy csend. Embert kerüli, állatot kerüli, madarat kerüli. Csak a fiókái, ez igen.

Előbb a nádas között csillanó vízfoltokra tekint, majd a csizmáját mustarálgatja, miután az ősmocsárban ez a ruhadarab a kötelező.

Végül egy nádnyírás mellett állapodunk meg. Utat nyírnak ugyanis a nád-erdőben, különben nem lehetne megköze-

Ingyen kaphat Aladdin-lámpát!

A világ legjobb petróleum izzófénylámpája, 80 gyertya erősségű, hófehér világot ad kevés fogyasztással. Szagtalan, zajtalan, nem kormoz. Nemcsak a vidéken, hanem ott is nélkülözhetetlen, ahol világítási zavar (részvilágítás) esetén is jó világításra van szükség.

Ingyenlámpa-akciókról kérjen díjlanul ismertetőt.

Aladdin Kereskedelmi Rt.

Budapest 4. Postafiók 128.

Budapesti főlerakat:

Nostrum Műszaki Áruház

VII., Rákóczi-ut 32.
(Szemben a Rókussal.)

Miloz

szívásánál összekötjük a kellemeset a hasznossal, mert a legfinomabb keleti dohány füstjének élvezete mellett FERTŐTLENÍTI a szájüreget. Megóvja egészségünket, testileg és szellemileg telít.

Már az összes dohánykülföldességi árudákban kapható (kávéházakban, vendéglőkben, mulatókban is).

Ü · D · I · T · Ő CIGARETTA

— Aranyernél és az evvel járó beldugulás, repedés, kelés, gyakori vizelési inger, derékfájás, mellszorulás, szívdobogás és szédülési rohamoknál a természetes „**Ferenc József**” keserűvíz használata mindig kellemes megkönnyebbülést, sőt gyakran teljes gyógyulást eredményez. A belső bajok orvosai az igen enyhe hatású **Ferenc József** vizet sokszor mindennapi használatra reggel és este egy-egy fél pohárnyi mennyiségben rendelik. A **Ferenc József** keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

lteni a kócsagokat.

Rámnéz Gulyás József és természetesen szól:

— *Tekintetes úr húzza le a csizmát.*

Nem tetszik nekem a dolog, de végül is be kell látnom: sekély itt a víz, nem lehet csónakon menni, nincs más mód, mint meztláb nekiindulni a vizes vágásnak. Süllyed a lábunk a mocsárban, néha bizony térdig is elmerülünk a puha sárban, ráadásul *Gulyás József* azzal biztat, hogy aki nem ismeri az utat, azt el is nyeli a láb, mert bizony sok ember életét vette már el az ősnádas.

Sokáig tart ez a vesződéses „séta”.

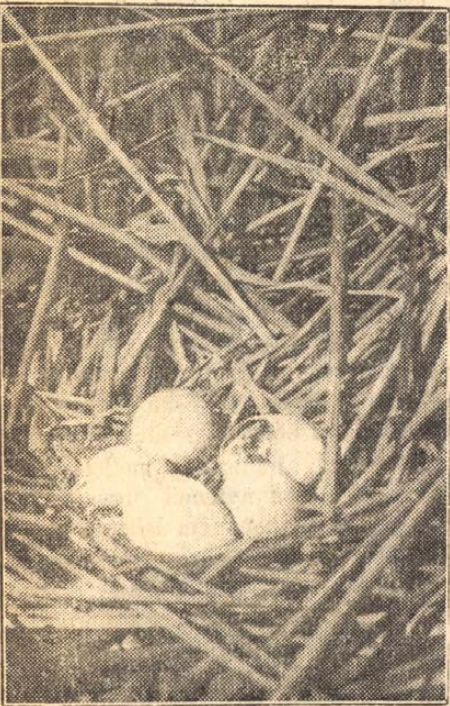
— Messze van még a kócsag?

Elneveti magát az őr:

— Elbújik a kócsag, de nagyon ám! Avas nádra — tavalyi, le nem vágott nádra — fészkel. Tördelt nádból csinálják a fészket, bent a sűrűben, hogy ne juthassunk hozzá. *Négy méter magas itt a nád, uram, ember sem nagyon érheti el.* Csónakkal sem lehet közelébe férni, így meg meztláb felvérezhet bennünket a nyírt nád megavasodott csonkjá, különben is nyírni kell. Ez pedig zajjal jár. *Zörgésre pedig elrepülnek, a nagyok is, a kicsik is.*

Kárörömmel szól:

— Lecsapolják a Kis-Balaton. De a Zala folyó kifog a mérnökökön, mert néha visszafelé folyik s lerontja a kotrógép munkáját.

Kócsagfészkek a négy méter magas náderdő tetején

Végre megtaláljuk a madárvilágot, noha örömet rontja, hogy lábam talpát felhasította az elmúlt évről való nád. De hiába, ebbe bele kell nyugodni, ezt a madárvilágot másként megközelíteni nem lehet. Pearson dollármilliomos volt, reá is ez a sors várt, nagyon tehát nem panaszkodhatom.

Egy tisztánál előttem a híres madárvilág. Eszembe jut *Schenk Jakab* plasztikus megállapítása:

— *Sortűzre emlékeztető robajjal, fekete felhőként száll fel a madársokadalom.*

Csakugyan elsötétül a sárgás-zöld nádas felett a szelid ég, madarak száza irtódnak tova rettentő lárma közben.

Mert ez nem csiripelés, nem éneklés, nem bűgás, hanem durva lárma, a veszély pánikja.

A veszélyt mi jelentjük, Gulyás József és én. Ezért a nagy riadalom. Az életüket féltik. Még el sem költözködött madarak, selymes gémekek, vagy ahogy a nép mondja, pomáták, szürke gémekek, vízityűk, fülemüle-sitkék, nádi tücsökmadarak, sármányok, bokások, bolyhos cinegék, meg ittmaradt ibicék, barázdabillegetők,

jégmadarak és egyéb része 74-féle madárfajtának, amely itt él. Nem számítva a 700-féle állatot.

No de hol vannak a kócsagok? Szemrehányóan néz rám *Gulyás József*:

— Mondtam már, tekintetes úr, hogy félrehúzódó madár a kócsag. *Nem állhatja sem az embert, sem a madarat.* Messzebbre kell menni.

Belenyugodtam a további gyaloglásba a mocsaras vízben, közben megértettem, hogy a japán rajzművészet finom hajlású vonalaival előkelősködő kócsag állat és embergyűlölő. Arisztokratikus, magános lélek, amely csak a családjának él.

Elmegy ugyanis halászni — nagyon szereti a csukát, — felfalja a halakat,

Sáscsónakok a Zala folyón az ősnádas előtt

amennyi neki kell, a többi pedig meg-rágja alaposan s ezt adja oda az uvas nádfészkekben levő fiókáknak. *Schenk Jakab* kiszámította, hogy a Kis-Balatonon például 3500 madár 700 kilogramm halat és más víziállatot eszik meg naponta.

Tíz pernyi baktatás után hátra szól a kócsagőr:

— Csendben legyünk.

De mindez hasztalan, mert a következő pillanatban öt nagy gólyaszerű madár repül el a nádas felett sűrű „kvak, kvak” kiáltás mellett.

A nemes kócsagok.

Tovább menni nem lehet, fészke szinte megközelíthetetlen, csak keserves nádnyírás után juthatnánk el odáig, de akkor is csak úgy láthatnánk ezt a világ-ritkaságot, ha felállanék *Gulyás József* vállára, lévén négy méter magas itt a nád. Ily megterheléseket pedig igazán nem lehet kívánni ebben a dzsungelszerű, kínlódásos berekben.

Nemsokára elrepülnek a Kis-Balaton utolsó kócsagjai, számszerint tizenötön, némelyik a Nilushoz, van, amelyik Tuniszba és Olaszországba vagy Spanyolországba megy telelni.

A probléma az, vajjon visszakerülnek-e? Volt év, hogy csak a fele jött vissza a teledésből, a többi elpusztult.

Ha Kis-Balatonon lecsapolják, elpusztulnak a még meglévő kócsagok s az egész itteni madárvilág. A lecsapolás folyik. Láttam a Zalán a kotrógépet, de remény van arra, hogy *Festetich* herceg és más földtulajdonosok megértése folytán meghagyják madárrezervátumnak a Kis-Balaton egy részét, noha kár megbolygatni ezt az ősnádat és igaza van azoknak, akik „természeti emlékké” akarják

Szörmebundák, róák stb. Evetovics szücsnél

Petőfi Sándor-utca 7
Bejárat a Pilvax-közből

emelni és így megvédeni e szüzi madárvilágot.

A kócsagőr megvédi az orvvadászoktól a szép kócsagokat, a kékes-zöld kócsagtojásokat pedig a Zalavári legényektől. *Virtusszámba megy ugyanis kócsagtojtást hozni a környék falvaiban, azért, mert nemcsak szörnyű nehéz megközelíteni, megtalálni, aztán a négy méteres nád tetéről lehozni a tojtást, hanem mert veszélyes a mocsár, elnyelheti a láb, azt, aki*

Hat évig ült ártatlanul a börtönben két olasz

MILÁNÓ, szept. 28.

Pollastro, hírhedt bandita, aki ellen rablás miatt vizsgálat indult meg, bevallotta, hogy ő ölte meg 1922-ben Tartonsonban az ottani bank pénztárosát. Ezért a gyilkosságért akkor két gyamusítottat 30 évi fegyházra ítélték, noha váltig hangoztatták ártatlanságukat. Most mind a kettőt szabadlábra helyezték, miután hetedik éve ülnek ártatlanul a fegyházban.

Magyar mezőgazdák sikere

az interparlamentáris kereskedelmi konferencián

A Berlinben szeptember 23-tól 26-ig tartott interparlamentáris kereskedelmi értekezlet magyar résztvevői most tértek vissza Budapestre. Az értekezleten 42 államnak mintegy 600 képviselője vett részt. Különösen nagy számmal jöttek el az értekezletre a japánok, akik majdnem 50 taggal képviselték magukat.

A mezőgazdasági szakosztályban *Schandl Károly*, az OKH elnöke, a magyar agrárdelegáció vezetője, rámutatott arra, hogy az egész Közép-Európában kiélesedett mezőgazdasági válság két fő oka a terményárak erős esése és a mezőgazdasági hitel drágulása. A falusi lakosság gazdasági krízisének enyhítésére az értékesítés és beszerzés megkönnyítése végett az ezirányban működő szervezeteknek kell minden országban hatósági támogatásban részesíteni. A hitelfeltétel enyhítése is csak a szövetségi mozgalom útján várható. A radikális megoldás csak az, hogy az állam a mezőgazdasági és falusi hiteleknek vállalja legalább részben azt a különbözetet, amely a békébeli és a háborús kamat között mutatkozik.

A mezőgazdasági hitel kérdésénél *Schandl Károly* rámutatott arra, hogy a mezőgazdasági hitel krízisének megoldása csak a szövetségi mozgalom útján lehetséges. Minden más törekvés az államosítás felé vezet.

Lubienski gróf, a mezőgazdasági osztály elnöke határozatilag kimondta, hogy a magyar delegáció javaslatait a mezőgazdasági osztály a mezőgazdasági hitel megszervezése kérdésének további tárgyalási alapjául elfogadja, úgy hogy az állandó nemzetközi mezőgazdasági bizottság most már a magyar delegáció által kijelölt utakon iparkodik megoldást keresni.

Nagy feltűnést keltett a kongresszus záróbankettjén *Dietrich* birodalmi földművelésügyi miniszter beszéde, amelyben a túlzott vámmelések ellen foglalt állást.

Ugyanezt a felfogást fejtette ki magyar részről *Schandl Károly* államtitkár is a német kereskedelmi és iparkamara bankettjén mondott beszédében, amelyben többek között kijelentette, hogy Magyarország egyike ama kevés államnak, amely a külkereskedelemin akadályait fokozatosan megszünteti s a vámokat leszüntíti. Itt az idő — mondotta — hogy a leszerelés, a gazdasági közeledés és együttműködés szép eszméit valóra váltsuk, mert a mezőgazdaság egész Európában válságban van. Magyarország szövetséges volt a nagy német nemzetnek a hárcban, együtt szenved vele, együtt akar vele dolgozni a gazdasági munkában is. A kis Magyarország évente háromszor annyit vásárol a nagy Németországtól, mint a nagy Németország tőle. Mégis azt hisszük, hogy a régi gazdasági kötelek felújításával a két ország közötti mozgalom erősödik és a magyar mezőgazdaság is elnyeri régi pozícióját a német piacon.

Aranyra sereglnek a Fülöp-szigeteken

Kútíróvállalatból aranybánya

LONDON, szept. 28.

A Fülöp-szigeteken kútíróás közben gazdag aranytelepekre bukkantak. A kútíróvállalat erre aranybányatársasággá alakult át és bejelentette igényét az egész környékre. Hírneves geológusok és egyetemi tanárok vezetése alatt máris újabb kutatóvállalatok alakultak, közöttük az egyik egymillió pezeta alaptőkével. Az aranykutatási láz olyan nagy, hogy magasrangú állami hivatalnokok lemondanak állásukról, csak hogy aranybányavállalatot alapíthassanak.

NÓRA cipőgyár

eladási telepein

BIZALOMMAL VÁSÁROLJON

mert cipőinek

formája

minősége

ára

TÖKÉLETES UTOLÉRHETETLEN LEGOLCSÓBB

Baross-tér 16

Erzsébet-körut 38